

Rákoscsabai Baptista Gyülekezet
Virágoskert Gyógypedagógiai
Intézmény
Fejlesztő Nevelés-oktatást
Végző Iskola,
1173 Budapest, Újlak u. 106. *
Tel.: +36 204658866

HABILITÁCIÓS PEDAGÓGIAI PROGRAM 2026

Rákosszabai Baptista Gyülekezet
Virágoskert Gyógypedagógiai
Intézmény
Fejlesztő Nevelés-oktatást
Végző Iskola,
1173 Budapest, Újlak u. 106.
Tel.: +36 204658866

Tartalomjegyzék

Bevezető	4
1. Célcsoport:	4
„A súlyos fokú fogyatékoság”	4
A „halmozott” jelző	5
2. Pedagógiai szakaszok	6
Bevezető szakasz:	6
3. Fejlesztő nevelés-oktatás céljai	8
Általánosan megfogalmazott célok:	8
Pedagógiai célok:	8
4. Fejlesztő nevelés-oktatás feladatai	9
Általánosan megfogalmazott feladataink:	9
Önmegetapasztalás segítése.	9
Konkrét pedagógiai feladatink:	9
5. Fejlesztő nevelés-oktatás formái	10
6. Fejlesztendő területek:	10
A fejlesztés területei:	10
1. Kognitív funkciók fejlesztése	11
2. Mozgásfejlesztés:	13
3. Beszéd- és kommunikációfejlesztés	13
4. Ézelmi és szociális nevelés:	14
6. Fejlesztő gondozás és önkiszolgálásra nevelés:	14
Témakörök:	15
7. Alapelvek	16
A kommunikáció és az interakció elve	17
A normalizáció és a participáció elve:	17
A komplexitás elve:	18
A kooperáció és a tudatosság elve:	18
A differenciálás és az individualizáció elve:	19
Sajátosságok	19

Rákosszabai Baptista Gyülekezet
Virágoskert Gyógypedagógiai
Intézmény
Fejlesztő Nevelés-oktatást
Végző Iskola,
1173 Budapest, Újlak u. 106. •
Tel.: +36 204658866

Az énkép, az önismeret kialakulása és a környezet fokozatos megismerése:.....	19
Az önrendelkezés elismerése:.....	20
Testi és lelki egészség:	20
Információs és kommunikációs kultúra:.....	21
Egyetemes világ:	21
8. A pedagógiai munkatervezése	21
9. A tanítás és tanulás szervezeti keretei, formái.	24
10. Az értékelés rendszere a fejlesztő iskolai oktatásban	24
11. Tankönyvrendelés.....	25
12. Az iskolában alkalmazott hátránykompenzációs elvek a halmozottan hátrányos helyzetű (HHH) tanulók körében.....	25
Helyzetelemzés	25
Az egyéni fejlesztés és esélyteremtés céljai alapelvei	25
Kapcsolattartás.....	26
13. A szülőkkel való együttműködés formái	26
14. Legitimáció.....	28

Rákosszabai Baptista Gyülekezet
Virágoskert Gyógypedagógiai
Intézmény
Fejlesztő Nevelés-oktatást
Végző Iskola,
1173 Budapest, Újlak u. 106.
Tel.: +36 204658866

Bevezető

A Rákosszabai Baptista Gyülekezet által alapított Rákosszabai Baptista Gyülekezet Virágoskert Gyógypedagógiai Intézmény 2013. május 10-én indította be fejlesztő iskolai csoportjait. (1173 Budapest, Újlak u. 106.)

A nevelés-oktatás fejlesztési területeinek tartalma tanítási évfolyamokra nem tagolódik, a pedagógiai munka szakaszolása a tevékenység tartalmi kínálatának életkori sajátosságokhoz alkalmazkodó strukturálásában, koncentrikus bővítésében jelenik meg. Nem csak szakmai irányelv, hanem igei útmutatás is körbe írja Pedagógiai Programunkat.

Hitvallásunk, hogy a sérült fiatalok is Isten gyermekei. Okkal vannak ezen a Földön. Pedagógiai Programunkban a képességeikhez mérten a lehető legtöbbet kívánjuk belőlük kihozni.

„Minden dolgotok szeretetben menjen végbe” 1 Korinthus 16:14) Ezzel az igei útmutatással igyekszünk fejleszteni a ránk bízott gyermekeket.

1. Célcsoport:

„A súlyos és halmozott fogyatékos az egész élet során fennálló állapot, amelyre jellemző, hogy a testi struktúrák károsodása következtében a speciálisan humán funkciók – mint a kommunikáció, a beszéd, a mozgás, az értelem és az érzékelés-észlelés – minimálisan két területén súlyos vagy legsúlyosabb mértékű zavar mutatható ki. Ennek következtében az érintett személy pszichofizikai teljesítményei extrém mértékben eltérnek az átlagtól, így tevékenységeiben erősen akadályozottá válik, és társadalmi részvételében jelentősen korlátozott lehet. A súlyos és halmozott fogyatékos hátterében rendszerint a korai életszakaszban bekövetkező, a központi idegrendszert érintő komplex károsodás áll. A fogyatékosok a legkülönbözőbb kombinációkban és súlyossági fokozatokban, esetleg eltérő időben jelenhetnek meg.

A fenti fejlődésbeli eltérések és tevékenységbeli akadályozottságok a pedagógiai megsegítés, nevelés, oktatás, fejlesztés szempontjából sajátos nevelési igényként jelentkeznek. E tanulók speciális segítséget igényelnek szükségleteik kielégítése, egészségük megtartása, az emberi, a dologi és természeti világhoz való viszonyuk kialakítása és a társadalom életében való aktív részvétel érdekében. Egész életükben a környezet fokozott mértékű és folyamatos, komplex segítségére, támogatására utaltak; személyiségük kibontakoztatása és életminőségük javítása érdekében nevelés-oktatásra van szükségük.” (32/2012 (X.8.) EMMI rendelet)

„A súlyos fokú fogyatékos” viszonylagos fogalom, egy elképzelt skálán lehet megjelölni azt a pontot, ami alatt vagy felett súlyosnak tekintjük a fogyatékoságot. A szakirodalmi példákból kiderül, hogy minden fogyatékosági típus esetében külön kritériumokat állítanak fel a „súlyos” kategória definiálására. A „súlyos” jelző elsősorban arra utal, hogy a diagnosztizált sérülés, károsodás, fogyatékos olyan akadályozó tényezővé válik, ami tartósan, maradandóan, véglegesen és jelentős mértékben nehezíti, akadályozza, gátolja a különböző

Rákosszabai Baptista Gyülekezet
Virágoskert Gyógypedagógiai
Intézmény
Fejlesztő Nevelés-oktatást
Végző Iskola,
1173 Budapest, Újlak u. 106.
Tel.: +36 204658866

funkciók zökkenőmentes kialakulását vagy fejlődését (pl. olyan súlyos korai agykárosodás következtében kialakult mozgáskorlátozottság, ami motorikusan lehetetlenné

teszi a beszéd kialakulását, valamint a társulói érzékelési-észlelési zavarok és a számottevő mozgásos akadályozottság miatt a kognitív funkciók fejlődése is nagymértékben nehezített), már az élet első hónapjaiban behozhatatlan lemaradásokat okoz, az ép fejlődésmentől való eltérés pedig az életkor növekedésével egyre nagyobb lesz. (Márkus, 2004, 207.o.)

A „**halmozott**” jelző egyértelműen arra utal, hogy egy időben két vagy több egymással nem közvetlen oki kapcsolatban álló különböző fogyatékoság is megfigyelhető. A halmozódóan, párhuzamosan fennálló fogyatékoságok kialakulásáért általában a központi idegrendszer komplex sérülése felelős, aminek következtében egyszerre több „**fő vagy vezető tünet**” is kialakul (pl. mozgáskorlátozottság és értelmi akadályozottság, vagy vakság és siketség stb.), tehát a személyiség különböző funkcióinak sérülése, akadályozott működése, több agyi reprezentációs terület egyidejű károsodására utal és nem következményesen (másodlagos, harmadlagos) kialakult fogyatékoságokkal állunk szemben.” (Márkus, 2004, 207.o.)

A fejlesztő nevelés-oktatás **célcsoportja** a tanköteles korú súlyos értelmi fogyatékosággal élő, illetve súlyos- halmozott fogyatékosággal élő sajátos nevelési igényű tanulók. A súlyos és halmozottan fogyatékos gyermek annak a tanítási évnél az első napjától, amelyben a hatodik életévét betölti fejlesztő nevelés-oktatás keretében teljesíti a tankötelezettségét. A fejlesztő nevelés-oktatásban a tanuló annak a tanítási évnél az utolsó napjáig köteles részt venni, amelyben betölti a **tizenhatodik életévét** és annak a tanítási évnél az utolsó napjáig vehet részt, amelyben betölti a **huszonharmadik életévét**. (2011. évi CXCV. tv. 15§ (4).) . A fejlesztő nevelés-oktatást az oktatásért felelős miniszter rendeletében foglaltak alkalmazásával, a sajátos nevelési igény típusának megfelelő gyógypedagógus, konduktor foglalkoztatásával, a szülő igénye, a gyermek állapota és a Szakértői Bizottság fejlesztő foglalkozások heti óraszámára vonatkozó javaslatának figyelembevételével kell megszervezni. (2011. évi CXCV. tv. 15§ (3))

A tanulók ellátási jogosultságát a szakértői és rehabilitációs bizottságok határozták meg.

3. § „A súlyosan, halmozottan fogyatékos tanulók tankötelezettségének teljesítését fejlesztő nevelés-oktatás keretében biztosító gyógypedagógiai intézmény az e rendelet 3. mellékleteként kiadott „A súlyosan és halmozottan fogyatékos tanulók fejlesztő nevelésének, oktatásának irányelve” figyelembevételével készíti el és fogadja el **rehabilitációs pedagógiai programját**.” (32/2012 (X.8.) EMMI rendelet)

A fejlesztő nevelés-oktatásban dolgozó gyógypedagógusok, és gyógypedagógiai asszisztensek munkájának szabályozását az intézmény *Fejlesztő nevelés – oktatás szakmai protokollja* tartalmazza, amely elősegíti a súlyosan, halmozottan fogyatékos tanulók komplex és egységes szempontú megismerését és ellátását, az intézményünkben zajló fejlesztő nevelés-oktatás fő irányvonalainak meghatározását.

Rákosszabai Baptista Gyülekezet
Virágoskert Gyógypedagógiai
Intézmény
Fejlesztő Nevelés-oktatást
Végző Iskola,
1173 Budapest, Újlak u. 106.
Tel.: +36 204658866

2. Pedagógiai szakaszok

A fejlesztő nevelés-oktatás a 2011. évi CXCV törvény a köznevelésről és módosításainak előírásait figyelembe véve, a súlyos és halmozottan fogyatékos tanulók fejlesztő nevelés-oktatásának irányelvében foglaltakat alkalmazva, valamint a tanulóink egyéni képességeire és készségeire építve három pedagógiai szakaszban történik, amelyeket a következő módon tagoljuk:

Bevezető szakasz:

- ☐ 6-9 éves súlyosan és halmozottan sérült tanulók készség – és képességfejlesztésének kezdeti szakasza,
- ☐ a természet és társadalmi környezet elemi szintű megismerése fejlesztési területeken keresztül (elsődlegesen a percepció, valamint a motorikumon keresztül tudják birtokba venni a világot)

Alapozó szakasz

- ☐ 10-14 éves súlyosan és halmozottan sérült tanulók készség – és képességfejlesztésének alapozó szakasza,
- ☐ a szűkebb tágabb környezet megismerése során önálló cselekvésre ösztönzi a tanulókat, amely elősegíti a megismerő funkciók fejlődését.

Fejlesztő szakasz

- ☐ 15-23 éves súlyosan és halmozottan fogyatékos tanulók készség – és képességfejlesztésének szakasza
- ☐ a megszerzett tapasztalatok, a koncentrikusan bővülő ismeretanyag beépül a tanulók mindennapjaiba, és így aktív részeseivé válnak a világnak.

A súlyos és halmozott fogyatékossgal élő tanulók fejlesztő nevelés-oktatása a számukra szervezett iskolatípusban történik, amely tanítási évhez igazodik és nem hagyományos évfolyamokon valósul meg.

A tanulók továbbhaladása a következő elvek alapján történik:

- ☐ a tanulókkal foglalkozó gyógypedagógus minden félévben és tanév végén értékelést készít a gyermek egyéni fejlődéséről
- ☐ a tanulók számára nincs minimum követelmény, mindig önmagukhoz képest értékeli a fejlődésüket
- ☐ a tanuló fejlődését szövegesen értékeli, mely értékelés tartalmazza az egyes fejlesztési területen elért eredményeket, a felmerülő nehézségeket, és az egyénre szabott fejlesztési tervhez szükséges javaslatokat.
- ☐ az értékelés a fejlesztő nevelés-oktatás munkaközössége által készített egyéni értékelési lapokkal történik.

Rákosszabai Baptista Gyülekezet
Virágoskert Gyógypedagógiai
Intézmény
Fejlesztő Nevelés-oktatást
Végző Iskola,
1173 Budapest, Újlak u. 106. •
Tel.: +36 204658866

☐ az év végi értékelés a törvény által előírt formában megadott Értékelési lapon (Tü. 352. r. sz.) történik, illetve a központilag kiadott törzskönyv tartalmazza „a következő évfolyamba léphet” szöveges minősítést

Rákosszabai Baptista Gyülekezet
Virágoskert Gyógypedagógiai
Intézmény
Fejlesztő Nevelés-oktatást
Végző Iskola,
1173 Budapest, Újlak u. 106.
Tel.: +36 204658866

3. Fejlesztő nevelés-oktatás céljai

Általánosan megfogalmazott célok:

- ☐ súlyos és halmozott fogyatékkal élő tanulóink köznevelésben való részvételének biztosítása,
- ☐ tanulóink részesüljenek szükségleteiknek és fogyatékoságuk struktúrájuknak megfelelő nevelésben, oktatásban és egyéni fejlesztésben
- ☐ a fejlesztés hatására tanulóink kapják meg a számukra legmegfelelőbb nevelést és gondozást, amelynek hatására jelentősen javuljon életminőségük,
- ☐ segítsük a lehetőség szerinti legnagyobb önállóság elérését és a társadalomba történő mind teljesebb beilleszkedést
- ☐ a családok tehermentesítése, szakmai megsegítése

Pedagógiai célok:

- ☐ a tanulók minél magasabb szintű egyéni képességeiknek és készségeiknek kibontakoztatása, fejlesztése specifikus módszerekkel alkalmazásával
- ☐ a tanulók ADL (*Activities of Daily Living*) funkcióinak (étkezés, tisztálkodás, WC-használat, öltözködés, járás, munkavégzés, szabadidős tevékenységek), képességeiknek és készségeiknek kialakítása és fejlesztése a minél magasabb fokú önállóság kialakítása céljából
- ☐ a tanulók beilleszkedésének elősegítése a családi, illetve az intézeti életbe, életterbe
- ☐ a tanulók felnőtt életre való felkészítése

A fentebb megfogalmazott célok elérése érdekében alkalmazott speciális módszerek és terápiák mindig az individualizációs képességekhez, szükségletekhez, a nyelvi képesség szintjéhez és az adott szituációhoz igazodva kerülnek kiválasztásra.

Rákosszabai Baptista Gyülekezet
Virágoskert Gyógypedagógiai
Intézmény
Fejlesztő Nevelés-oktatást
Végző Iskola,
1173 Budapest, Újlak u. 106.
Tel.: +36 204658866

4. Fejlesztő nevelés-oktatás feladatai

A Nemzeti Alaptantervben meghatározott és a Súlyos és halmozottan fogyatékos tanulók fejlesztő nevelés-oktatásának irányelvében kiemelt fejlesztési feladatok a fejlesztő nevelés-oktatása során úgy értelmezhetők, hogy azok a tanulóira individualizáltan, a képességek és készségek megalapozása, kialakítása, fejlesztése útján valósulnak meg. Ennek során figyelembe kell venni, hogy a fejlesztő nevelés-oktatás során a tanulás és tanítás hagyományos felfogása nem alkalmazható: a tanuló és a gyógypedagógus egy közös tanulási folyamaton megy keresztül, amelynek során egymás jelzéseit, kettőjük személyes viszonyát egymás megértésének lehetőségeit tanulják és a másikat önmaguk jelzéseinek megértésére, kifejezéseik helyes értelmezésére tanítják.

Általánosan megfogalmazott feladataink:

- ☐ Megfelelő környezet biztosítása, amely elősegíti a gyermek testi, érzelmi és szociális képességeinek kibontakoztatását.
- ☐ A fogyatékoság struktúrájának figyelembevételével a megfelelő gondozás, nevelés, egyéni fejlesztés biztosítása.
- ☐ Fejlesztő gondozás, mindennapos tevékenységre nevelés, önkiszolgálás fejlesztése.
- ☐ Érzékelés, észlelés szenzomotoros funkciók fejlesztése.
- ☐ Testi és lelki fejlődés biztosítása, mozgásnevelés, motoros funkciók fejlesztése.

Önmegetapasztalás segítése.

- ☐ Kommunikáció és interakció fejlesztése, a kommunikációs igény felkeltése és megerősítése.
- ☐ Alternatív és augmentatív kommunikációs lehetőségek felkínálása, alkalmazása.
- ☐ Esztétikai, érzelmi élményszerzés biztosítása

Konkrét pedagógiai feladatink:

- ☐ A tanulók egyéni képességeinek és készségeinek feltárása diagnosztikus módszerekkel (folyamatdiagnosztika, Strassmeier, TARC)
- ☐ Személyre szabott és folyamatosan felülvizsgált egyéni fejlesztési tervek készítése
- ☐ Az egyéni fejlesztési tervek alapján a sérült funkciók fejlesztése
- ☐ Társadalmi integráció elősegítése
- ☐ Biztonságos, nyugodt légkör teremtése, a fejlesztéshez biztonságérzet kialakítása
- ☐ Önismeret fejlesztése, önállóság fejlesztése
- ☐ Adaptációs készségek és viselkedésformák kialakítása
- ☐ Elsajátított ismeretek, készségek szintentartása és bővítése
- ☐ Verbális és nonverbális kommunikáció feltételeinek kialakítása, kommunikációs képességek és készségek fejlesztése
- ☐ Kognitív funkciók fejlesztése percepciók lehetőségeibe, valamint cselekvésbe ágyazottan
- ☐ Nagymozgás és finommotoros mozgások fejlesztése
- ☐ Fejlesztő ápolás-gondozás, ADL (Önellátási képesség) - tevékenységekre nevelés.

Rákosszabai Baptista Gyülekezet
Virágoskert Gyógypedagógiai
Intézmény
Fejlesztő Nevelés-oktatást
Végző Iskola,
1173 Budapest, Újlak u. 106.
Tel.: +36 204658866

5. Fejlesztő nevelés-oktatás formái

- *csoportos foglalkozás*: a fejlesztő nevelés-oktatás maximum 6 fős csoportokban, intézményi rehabilitációs pedagógiai program alapján **egyéni fejlesztési tervekkel** szerveződik.
- *egyéni fejlesztő foglalkozás*: a tanuló egyéni fejlesztése az egyéni fejlesztési tervben ütemezett órarend szerint történik, amelytől a pedagógus eltérhet a gyermek aktuális állapotától függően.

6. Fejlesztendő területek:

1. A kognitív funkciók fejlesztése
 - 1.1. Érzékelés-észlelés
 - 1.2. Figyelem, megfigyelőképesség
 - 1.3. Emlékezet
 - 1.4. Gondolkodási funkciók
2. Mozgásfejlesztés
3. A beszéd- és kommunikáció fejlesztése
 - 3.1. Beszédfejlesztés
 - 3.2. Alternatív és augmentatív kommunikáció
4. Érzelmi és szociális nevelés
5. Esztétikai nevelés
6. Fejlesztő gondozás és önkiszolgálásra nevelés

A fentebb felsorolt területek csak didaktika szempontból differenciálhatók, a fejlesztő nevelő-oktató munka során ezek a terület mindig egymást kiegészítve, áthatva, komplexen érvényesülnek.

A fejlesztés területei:

1. A kognitív funkciók fejlesztése
 - 1.1. Érzékelés-észlelés
 - 1.2. Figyelem, megfigyelőképesség
 - 1.3. Emlékezet
 - 1.4. Gondolkodási funkciók
2. Mozgásfejlesztés
3. A beszéd- és kommunikáció fejlesztése
 - 3.1. Beszédfejlesztés
 - 3.2. Alternatív és augmentatív kommunikáció
4. Érzelmi és szociális nevelés
5. Esztétikai nevelés

Rákosszabai Baptista Gyülekezet
Virágoskert Gyógypedagógiai
Intézmény
Fejlesztő Nevelés-oktatást
Végző Iskola,
1173 Budapest, Újlak u. 106. •
Tel.: +36 204658866

6. Fejlesztő gondozás és önkiszolgálásra nevelés 11

1. Kognitív funkciók fejlesztése

1.1. Érzékelés-észlelés: a súlyos – halmozott fogyatékossgal élő tanulók érzékelése, észlelése nehezített, amelynek hátterében a központi idegrendszeri sérülése áll, melynek következtében több terület is súlyosan sérül. Ezért a tapasztalatokhoz juttatásának elsődleges színtere az érzékelés-észlelés, ez képezi a megismerő funkciók alapját. Kiemelten kell tehát érzékszerveik segítségével tapasztalatokhoz juttatni őket, és megismertetni a körülöttük lévő világot.

Célok	Feladat	Alapelvek	Módszerek	Eszközök
• érzékelés kondicionálása, • az érzékszervek működésének direkt, célzott fejlesztése valóságos helyzetekben és tárgyakon • a különböző érzékszervek által közvetített információk integrálásának elősegítése közvetlen tapasztalatszerzés útján, cselekvésbe ágyazottan • érzékelés-észlelések által szerzett tapasztalatok bővítése önmagukról és az őket körülvevő szűkebb és tágabb környezetről • a világ megélése, közelítése a gyermekhez, mely által kialakulhat egy stabilitást adó biztonságérzet, a világban és a mindennapokban való aktív részvétel által egy pozitívabb élet lehetőségének megteremtése	☐ az érzékelés-észlelési zavarok mögött rejlő okok felkutatása, a kezelés, megsegítés és rehabilitációban való aktív részvétel ☐ érzékelési, észlelési tapasztalatszerzés biztosítása ☐ ismeretek bővítése egymásra épülő és koncentrikusan bővülő folyamatként ☐ megfelelő jelzőingerekkel aktivizáció és motiváció erősítése ☐ az érzékelés-észleléshez szükséges mozgásos feltételek javítása ☐ érzékelés-észlelés fejlesztése, látási, hallási, bőrérzékelési, szaglási, ízlelési érzékelési területeken ☐ megfelelő erősségű és időtartamú inger biztosítása az egyéni sajátosságok szem előtt tartásával	☐ valamennyi foglalkozás feladata az érzékelés-észlelés fejlesztése ☐ az elmaradt tapasztalatok konkrét és közvetlen tapasztalatszerzéssel való pótlása ☐ képességfejlesztés a mindennapos tevékenységbe ágyazottan, játékosan, adott témakörben valósul meg egyéni sajátosságokat figyelembe véve, vagy csoportra szabottan	☐ bemutatás, szemléltetés, cselekedtetés, gyakoroltatás, beszélgetés és ezek ismétlései, felidézései ☐ differenciálás ☐ érzékeltetés ☐ bazális stimuláció ☐ étkezési szituációba ágyazottság ☐ tanulmányi séták, kirándulások	☐ bármely a környezetben található és felhasználható eszközök, tárgyak, anyagok ☐ élőlények- emberek, állatok, növények ☐ természeti környezet, elemei és abban zajló folyamatok

1.3. Emlékezet: az észlelési folyamatok sérülése, valamint a figyelem szűk terjedelme, rövid ideig való fenntarthatósága miatt az információk feldolgozása és tárolása több szempontból nehezített. Tehát a folyamat elakadhat már a bevésésnél, de nagy valószínűséggel zavarok keletkeznek a tárolási és előhívási folyamatokban is.

Célok	Feladat	Alapelvek	Módszerek	Eszközök
-------	---------	-----------	-----------	----------

Rákosszabai Baptista Gyülekezet
Virágoskert Gyógypedagógiai
Intézmény
Fejlesztő Nevelés-oktatást
Végző Iskola,
1173 Budapest, Újlak u. 106.
Tel.: +36 204658866

☐ adott tevékenységekben felépülő cselekvéssorra, mindennapos és heti tevékenységekben eseménysorrendre, napirendre ☐ Önmagára, személyi és tárgyi környezetére és ezekkel kapcsolatos élményeire ☐ szokások kialakítása, kapaszkodók beépítésével ☐ egyszerű érzéletes	☐ bevésés fejlesztése: - az ingerek optimális ideig való adásának megtalálása - a tevékenységeken belül mozzanatok sorrendjének kialakítása, kontrolja - ingerek és tevékenységek ciklikusa ismétlése, ezáltal az emléknymok elmélyítése - a napi tevékenységek ritmusa,	☐ cselekvéssorok tudatos alkalmazása a pedagógiai folyamatban ☐ észleletek integrálása ☐ kis lépésekre, cselekvéssorokra lebontva haladás elve ☐ érzelmi és hangulati háttér	☐ bemutatás, ☐ megfigyel-tetés ☐ szemléltetés, ☐ cselekedtetés, ☐ gyakoroltatás ☐ beszélgetés ☐ ismétlés ☐ AAK módszerek ☐ jutalmazás ☐ ellenőrzés	☐ bármely a környezet-ben található és felhasználható eszközök, tárgyak, anyagok és materiák ☐ élőlények-emberek, állatok, növények ☐ természeti környezet,
Célok	Feladat	Alapelvek	Módszerek	Eszközök
jegyekre kiépülő asszociációk kialakítása a az emlékképek előhívására ☐ tapasztalatokra, érzéletekre, észleletekre	mozgásritmus, cselekvések ritmusával stabil kapaszkodókat alakítsunk ki - különböző érzékszervi csatornákból származó észleletek integrálása ☐ felidézés fejlesztése: - tevékenységláncolatok felhasználásával a felidézés megkönnyítése - az integrált észleletekből egy adott észlelet kiemelése annak céljából, hogy hozzá kapcsolódóan egy másikat felidézzünk ☐ tevékenységláncolatok érzelmi színezettének felerősítése tudatosan ☐ rövidtávú memória fejlesztése ☐ emlékképek kifejezése kommunikáció vagy mozgás segítségével ☐ valamely eszköz vagy jelrendszer /AAK/ alkalmazásán keresztül felidézés segítése • a hosszú távú memória fejlesztése: - heti füzetben, albumban megjelenő iskolai és otthoni események felidézése - képek, videók készítése és azok újra lejátszásával emlékek felidézése	tudatos megteremtése és bevonása a fejlesztő folyamatokba ☐ ismétlés és ellenőrzés ☐ ismeretek egymásra épülése, folyamatos bővítése	elemei és abban zajló folyamatok ☐ fotók, képek, filmek, hanghordozók	

1.4. Gondolkodási funkciók: a gondolkodás kialakulásának elengedhetetlen feltétele a mozgás, mivel a gondolati síkon való műveletvégzés csak a konkrét tárgyakkal történő cselekvés és sok-sok gyakorlás talaján alakulhat ki. A tárgyi tevékenységek közben jelentkező problémák megoldása csak fokozatosan függetlenedik a cselekvéstől, és a szavakban történő kifejeződésen keresztül vezet a képzeletben történő megoldások kereséséhez, a gondolkodáshoz. A beszéd, a

Rákosszabai Baptista Gyülekezet
Virágoskert Gyógypedagógiai
Intézmény
Fejlesztő Nevelés-oktatást
Végző Iskola,
1173 Budapest, Újlak u. 106. •
Tel.: +36 204658866

mozgás és az értelmi képességek sérülésének következtében a gondolkodási műveletek kialakítására és gyakoroltatására még a cselekvés szintjén van szükség.

Célok	Feladat	Alapelvek	Módszerek	Eszközök
• Önmaguk megismerése, azonosságtudatok és én identitásuk kialakulása. • Szűkebb és egyre bővülő	☐ környezet megismertetése, felfedeztetése ☐ elemi fogalomrend-szer kialakítása, ismereteik rendszerezése, ☐ új ismeretek	☐ az érzékelés-észlelés, figyelem és a memória feladatsoraival, fejlesztő tevékenységeivel alapozzuk meg a	• egyéni megsegítés szomato-, tiflo-, szurdopedagógiai és logopédiai	• szűkebb és tágabb környe-zetünk tárgyai, élőlényei, eszközei

2. Mozgásfejlesztés: a súlyos – halmozott fogyatékossgal élő gyermekeknél a fejlődésből adódóan sok esetben a motoros aktivitási szint csökkent, súlyos fokú mozgáskorlátozottság tapasztalható. Gyakran sérülnek a finommotoros és manipulációs tevékenységek is.

Mozgásfejlődésük eltér az ép fejlődésmenetétől, egy korai életszakaszra jellemző szinten megáll, és nagyon lassan fejlődik tovább. A kóros tartási- és mozgásminták, valamint az idő folyamán kialakult deformitások, kontraktúrák nagyban befolyásolják a gyermek mozgásállapotát. Mivel a mozgás valamilyen formájára szükség van bármely tevékenységhez és a fejlesztéshez, így nagyon fontos a gyermekek mozgásos képességeit önmagukhoz és a lehetőségeikhez mérten a legoptimálisabb fejlődési szintre segíteni.

Célok	Feladat	Alapelvek	Módszerek	Eszközök
☐ A mozgásos önállóság, legmagasabb mozgásos fejlettségi szint elérése a gyermek állapotának és adottságainak függvényében.	☐ testhelyzet-korrekción, pozicionálás • az elmaradt vagy károsodott mozgató funkciók fejlesztése • kialakult vagy kialakuló kóros mozgások.	• mozgásfejlesztés jelenjen meg a mindennapos tevékenységek során • mozgások helyes kivitelezésére törekedés	• gyógytorna módszerei • gyógymassz-százs módszerei • Bobath -módszer • Szenzo-	• szivacs • pléd, párna • Bobath-labda, • tüsilabdák, tüskés hengerek • különböző

3. Beszéd- és kommunikációfejlesztés

3.1. Beszédfejlesztés: a súlyos - halmozott fogyatékossgal élő tanulók esetén a központi idegrendszeri sérülések következtében az eddigi területek sérülése mellett legtöbbször a kommunikáció is károsodik. A kommunikáció sérülése egyénenként különböző mértékű lehet, ezért nagyon fontos megtalálni az egyéni képességekhez és készségekhez igazodó kommunikáció fejlesztés eszközrendszerét, módszereit, megsegítést.

3.2. Augmentatív kommunikáció: a beszédképtelen tanulóknál nagyon fontos valamely kommunikációs eszközzel való megsegítés, hiszen kiszolgáltatottsága miatt olyan helyzeteket élhetnek meg, amelyekben helyettük döntenek, és mások irányítják a körülöttük zajló

Rákosszabai Baptista Gyülekezet
Virágoskert Gyógypedagógiai
Intézmény
Fejlesztő Nevelés-oktatást
Végző Iskola,
1173 Budapest, Újlak u.-106.
Tel.: +36 204658866

eseményeket. Ezért kell valamilyen augmentatív eszközzel, módszerrel, technikával megismertetni és használatára megtanítani a kommunikációjukban sérült gyermekeket. Az augmentatív kommunikáció ugyanis kiegészítheti, vagy helyettesítheti a beszédet, azaz megmutatja a kimondhatatlant. Az augmentatív kommunikáció egyénre kidolgozott módszereket és eszközöket feltételez.

Figyelembe vett szempontok:

- mozgásállapot
- értelmi szint, kognitív képességek
- életkor
- kommunikációs igény és szint
- vizuális észlelés
- adott témakör

4. **Érzelmi és szociális nevelés:** a súlyos-halmozott fogyatékkal élő tanulók is közvetítik a külvilág felé érzéseiket és érzelmeiket, csak szűkkörűek és differenciálatlanok kifejezéseiknek eszköztára. Konfliktushelyzeteik abból adódnak, hogy környezetük nem, vagy helytelenül értelmezi ezeket a jelzéseket. Ezek belső és külső konfliktushelyzeteket generálnak, amelyek a tanulóban pillanatnyi vagy tartós fennállás estén rögzült negatív viselkedésformákat vált ki. Ez megnyilvánulhat elfordulás, bezárkózás, valamint agresszív illetve autoagresszív reakciók formájában. Pozitív elfogadó, odafigyelő attitűddel a környezet részéről mérsékelhetők, csökkenthetőek ezen viselkedésformák.

6. **Fejlesztő gondozás és önkiszolgálásra nevelés:** legfőbb célunk, feladatunk, a gondozási tevékenységeket egyenértékű fejlesztési területként felveszük a nevelő- oktató munka tartalmi rendszerébe, és komplex szemlélettel alkalmazzuk a terápiákban. A fejlesztő gondozás tevékenységei minden napos feladatot állítanak eléink a következő területen: étkezések, testi higiénia, öltözés vetkőzés (önkiszolgálás). Legfontosabb az érzelmi és szociális terület fejlesztése, de a kommunikáció, a kognitív funkciók, és a mozgásnevelés is megvalósul a fejlesztő gondozás során.

Célok	Feladat	Alapelvek	Módszerek	Eszközök
• Testi szükségletek megélése, a folyamatokban való lehető legmagasabb szintű részvétel. • a tanuló szükségleteinek megfelelő komfortérzés biztosítása,	• Érzékelés-észlelés fejlesztésén keresztül saját testi szükségletek felismerése és értelmezése • Kommunikáció fejlesztésén keresztül képessé tenni jelzésekre, ezáltal szükségleteinek jelzéseire • Mozgásfejlesztésén keresztül a lehető legnagyobb mozgásos	• Eddig megszokott, kialakított rendszerek alkalmazása továbbfejlesztése • Optimális időkeret kialakítása • Napirendbe ágyazottság • kellemes élménnyé alakuljon át az	• Evésterápia módszerei • Toalett tréning • Bemutatás • Motiválás • Cselekedtetés • Gyakoroltatás • Pozitív	• minden-napokban használt tárgyak

Rákosszabai Baptista Gyülekezet
Virágoskert Gyógypedagógiai
Intézmény
Fejlesztő Nevelés-oktatást
Végző Iskola,
1173 Budapest, Újlak u. 106. ·
Tel.: +36 204658866

Témakörök: négy nagy tematikus egység köré szerveződnek: ősz, tél, tavasz és nyár. A témakörök felölelik a szűkebb és tágabb környezet ismereteit, koncentrikusan bővülnek és tematikus hetek keretében valósulnak meg.

Tantárgy: Beszéd- és kommunikáció		Tematikus egység: Ősz	
Időszak: szeptember, október, november hónap			
Témakör	Tevékenység	Eszköz, módszer	Megjegyzés
Tanévnyitó. Újra együtt a csoport	Személyes kontaktus kialakítása. Köszöntő-üdvözlő nyelvi kifejezések, metakommunikációs jelzések alkalmazása, gesztusok felismerése, választása. Az elmúlt évek emlékeinek felidézése fotók segítségével.	Gesztusnyelv - szótár, fotók, képek a jelekről, nevekről, tanulókról, eseményekről. Kommunikátorok.	A foglalkozások a „Reggeli kör”-rel kezdődnek. Folyamatosan alkalmazzuk a tárgy-kép kommunikációt, használjuk a kommunikátorokat, kommunikációs programokat. Megismerkedünk a témakörökre jellemző kifejezésekkel
Az iskola épülete, berendezési tárgyai és környezete.	A helyiségek körbejárása, megtapasztalása. Az épületünk fotózása. Tárgyak, eszközök felismerése, kiválasztása, csoportosítása. Tárgy- kép egyeztetés.		A csoportban használt jellemző tárgyak, eszközök berendezések.
Őszi időjárás, őszi természet.	Falevél és termések gyűjtése, járkálás az avarban. Az őszi természet megfigyelése. Az időjárás hangjainak utánzása.		Tulipán hagymák ültetése a kiskertbe. Közvetlen tapasztalatszerzés, séta a Nagyerdőn. Hangkeltő eszközök.
Öltözködés évszaknak és időjárásnak megfelelően.	Ruhadarabok felismerése, válogatása. Baba öltöztetése. Kép-tárgy egyeztetése. Hiányos képek kiegészítése.		Saját és társak ruhadarabjai. Babák, babruháik, képek.
Őszi	Őszi gyümölcsök		Játék és valódi gyümölcsök.

Rákosszabai Baptista Gyülekezet
Virágoskert Gyógypedagógiai
Intézmény
Fejlesztő Nevelés-oktatást
Végző Iskola,
1173 Budapest, Újlak u. 106.
Tel.: +36 204658866

7. Alapelvek

A tanulók nevelése, oktatása során figyelembe kell vennünk a súlyosan és halmozottan fogyatékos gyermekek pedagógiájának alapvető tételeit, melyek a következők:

- ☐ a tanulás és tanítás kezdeti lépéseinek a tanulók legalapvetőbb szintű megnyilvánulásainak értelmes közlésként való felfogása és értelmezése
- ☐ a tanuló és gyógypedagógus közötti kapcsolatfokozatos alakítása
- ☐ következetes együttműködés
- ☐ kommunikációs lehetőségek kipróbálása, feltárása és kiaknázása
- ☐ hétköznapi cselekvésekre alapozottság
- ☐ a tanulás része és színtere az alapszükségleteik kielégítése is

A fejlesztő nevelés-oktatásunk működésénél érvényesülő alapelvek megegyeznek a súlyosan és halmozottan fogyatékos tanulók fejlesztő oktatásának irányelvében foglalt nevelési és oktatási alapelvekkel, melyek a következők:

Rákosszabai Baptista Gyülekezet
Virágoskert Gyógypedagógiai
Intézmény
Fejlesztő Nevelés-oktatást
Végző Iskola,
1173 Budapest, Újlak u. 106.
Tel.: +36 204658866

A kommunikáció és az interakció elve

A kölcsönös kommunikációs akadályozottság a súlyosan és halmozottan fogyatékos emberek egyik központi problémája. A fejlesztő tevékenységet áthatja a kommunikatív megközelítés. A nevelési folyamat kölcsönös párbeszédre alapuló interperszonális kapcsolatként épül fel. A kommunikáció és az interakció kiegészíti és erősíti egymást, csökkenti a pedagógus és a tanuló közti távolságot. A világ jelenségeit, tárgyait, személyeit, eseményeit *intenzív testi kontaktuson* keresztül kell a tanulók felé közvetíteni. Az emberi és dologi világ feltárulása, a tanulás, a fogalomalkotás kezdeti lépései és a gondolkodás elemi műveletei csak az érzékelés-szűrésen keresztül, a testtel megragadott tárgyak, személyek és élethelyzetek közegeiben, a kommunikatív szituációkra építve lehetségesek.

A nevelés-oktatás - személyes kapcsolatként értelmezett - folyamatában a gyógypedagógusnak fel kell fedeznie a fogyatékos személy legegyszerűbb életműködéseiben, vegetatív megnyilvánulásaiban is a kommunikatív szándékot. Az interakció és a kommunikáció teszi lehetővé a szociális kapcsolatokat, a kommunikatív viszony emberhez méltó alakulását, hozzájárul a csoportban történő nevelés megvalósításához, és segít a tanuláshoz szükséges motiváció kialakulásában és fenntartásában.

A normalizáció és a participáció elve:

A fejlesztő iskolai oktatásnak hozzá kell járulnia ahhoz, hogy a súlyosan és halmozottan fogyatékos tanulók számára olyan életfeltételek és életmodellek váljanak hozzáférhetővé, melyek a lehető legjobban megközelítik az életkoruknak megfelelő és társadalmilag érvényes mintákat.

Ezek:

- ☐ a napi, heti, éves ritmus, tapasztalatok az egyes életszakaszokról;
- ☐ az emberi méltóság tiszteletben tartása;

Mindez azt a pedagógiai tevékenységgel szemben a követelményt támasztja, hogy segítse elő a képességekhez mért lehető legjobb szintű társadalmi beilleszkedést. Ehhez nemcsak a fogyatékos tanuló hiányzó képességeit kell pótolni, hanem életkörülményeit szükséges úgy alakítani, hogy abban képességeinek maximumát nyújtva teljes emberi életet élhessen, illetve részt vehessen a társadalom életében. A részvételt, beilleszkedést befolyásolja a fogyatékos személy életkora.

A súlyosan és halmozottan fogyatékos gyermekek nevelésének az általánosan elfogadott nevelési elveken kell nyugodnia.

Ha a tanuló fejlődése során bebizonyosodik, hogy magasabb követelmények teljesítésére is képes, lépéseket szükséges tenni a fogyatékoság típusának megfelelő gyógypedagógiai intézményben történő továbbhaladásra.

Rákosszabai Baptista Gyülekezet
Virágoskert Gyógypedagógiai
Intézmény
Fejlesztő Nevelés-oktatást
Végző Iskola,
1173 Budapest, Újlak u: 106.
Tel.: +36 204658866

A komplexitás elve:

A súlyosan és halmozottan fogyatékos tanulóknak speciális, átfogó, egymást kiegészítő fejlesztő, támogató, valamint gondozó eljárásokra, komplex pedagógiai szolgáltatásra van szükségük. Komplex formában valósul meg a hagyományos értelmű oktatás, fejlesztés,

A nevelés, terápia, az ápolás és a gondozás. A pedagógiai tevékenység a személyiséget komplexen - minden megmaradt és akadályozott funkciót, a tanuló egyedi szükségleteit egyidejűleg figyelembe véve - közelíti meg.

Egyénileg történik a képességek, szükségletek és igények felmérése, a fejlesztési folyamat megtervezése, megvalósítása és értékelése. A pedagógiai tevékenység kiindulási, vonatkoztatási, összehasonlítási és ellenőrzési pontját a súlyosan és halmozottan fogyatékos tanuló személyisége jelenti.

A sokoldalú, komplex fejlesztés, nevelés és oktatás megvalósításának alapfeltétele a szakemberek magas szintű felkészültsége (a szükséges egészségügyi, gyógypedagógiai, pszichológiai és más tudományterületekről eredő ismeretek szintetizálása, integrálása).

A fejlesztés figyelembe veszi a súlyosan és halmozottan fogyatékos tanuló élethelyzetét, a múltbeli tapasztalatokat, élményeket, a jelen állapotot és az érintettre váró jövőt: a múltat építve a jelenben a jövőre készít fel. Nem csupán az aktív fejlesztés és képzés számít nevelésnek, idesorolhatók a részvétel, az átélés, a befogadás, az élmény pedagógiai hatásai is.

A kooperáció és a tudatosság elve:

A súlyosan és halmozottan fogyatékos tanulók a legtöbb tevékenységben külső segítségre szorulnak, a cselekvés hibátlan és/vagy teljes kivitelezéséhez szükségük van egy partnerre. A kooperáció - együttműködés - legjellemzőbb sajátossága, hogy a pedagógus és a tanuló közösen vesznek részt a tanítási-tanulási folyamat eseményeiben. Partnerek, akik közösen kitűzött cél érdekében, cselekvésük tervezését és kivitelezését egymástól függően és egymáshoz viszonyítva koordinálják.

A kooperáció elve vonatkozik a fogyatékos tanulókkal foglalkozó valamennyi személy (szülők, gyógypedagógusok, gyógypedagógiai asszisztensek, segítők stb.) folyamatos információ- és tapasztalatcseréjére.

A mindennapos tevékenységek a fejlesztés alapját képező és az azt átfonó kommunikáció gyakorlása úgy eredményes, ha következetesek és egységesek az elvárások. Az egységes elvárások a tanulók számára könnyebben követhetők és biztonságérzetüket is növeli.

Rákoscabai Baptista Gyülekezet
Virágoskert Gyógypedagógiai
Intézmény
Fejlesztő Nevelés-oktatást
Végző Iskola,
1173 Budapest, Újlak u. 106. •
Tel.: +36 204658866

A differenciálás és az individualizáció elve:

A súlyosan és halmozottan fogyatékos gyermekek tapasztalati és aktivitási lehetőségeik szempontjából heterogén csoportot alkotnak, ezért a nevelés-oktatás folyamán megfelelő differenciálásra van szükség. A differenciálás egyrészt pedagógiai szemlélet: amely az érzékenységet fejezi ki az egyéni különbségek iránt; másrészt: pedagógiai gyakorlat, amely a különbségekhez való illeszkedést próbálja megvalósítani minden rendelkezésre álló eszközzel.

A differenciálás egyik formája az egyéni tanulás, az individualizálás. A tanítás-tanulás az egyéni gyógypedagógiai diagnosztizálás alapján, egyéni (individuális) egyéni fejlesztési terv szerint zajlik, amelyben egyénre szabott a célkitűzés, a didaktikai-metodikai elemek kiválasztása, a feladatok megvalósítása és az értékelés.

A csoportban differenciáltan zajlik a feladatok gyakorlati megvalósítása. Lehetőséget kínálnak erre a kreatív, a zeneterápiás, a játék-foglalkozások, szabadidős és más programok, melyek során a fogyatékos tanulók olyan ismereteket szereznek, képességeket és készségeket sajátítanak el, olyan élményekhez és tapasztalatokhoz jutnak, amelyeknek a szociális kapcsolatok fejlődésére is hatásuk van.”

Sajátosságok

A tanulás:

A súlyosan és halmozottan fogyatékos gyermekek fejlesztő iskolai oktatása során a tanulás és tanítás hagyományos felfogása nem alkalmazható. A tanuló és a gyógypedagógus *közös tanulási folyamaton* megy keresztül, amelynek során egymás jelzéseit, kettejük személyes viszonyát, egymás megértésének lehetőségeit tanulják, és a másikat önmaguk jelzéseinek megértésére, kifejezéseik helyes értelmezésére tanítják. Erre alapozva - ezzel párhuzamosan - válik lehetségessé a tanulás és tanítás olyan megközelítése is, amelynek célja az egyes képességek, funkciók fejlődésének elősegítése és adott tevékenységek megtanítása.

Az énkép, az önismeret kialakulása és a környezet fokozatos megismerése:

A személyiség fejlődésének és kibontakozásának alapfeltétele, hogy a tanulóknak kialakulhasson az identitástudat, önmagukat autonóm személyként, az emberi és dologi világ aktív résztvevőjeként tapasztalják meg. A személyes identitás elsőként a test megéléséhez, differenciált érzékeléséhez és észleléséhez, a saját személyiségnek a másiktól való elkülönítéséhez, önmaga egyedi, autonóm személyként való megtapasztalásához kötődik. Az önazonosság kialakulásában mindezen túl meghatározó szerepet játszanak a személyes élmények és történések, amelyek az érintett személy egyedi élettörténetének alkotóelemeit adják. A súlyosan és halmozottan fogyatékos tanulók esetében az identitás kialakulásának

Rákosszabai Baptista Gyülekezet
Virágoskert Gyógypedagógiai
Intézmény
Fejlesztő Nevelés-oktatást
Végző Iskola,
1173 Budapest, Újlak u. 106.
Tel.: +36 204658866

pszichofizikai feltételei jelentős mértékben korlátozottak lehetnek. Ezért a nevelés-oktatás kitüntetett és komplex feladata, hogy a tanulók pozitív tapasztalatokat szerezzenek saját testükről és legszűkebb környezetükről s e kettő egymáshoz való viszonyáról. Meg kell tanulniuk elkülöníteni magukat más személyektől, s a testséma kiépítése révén meg kell tapasztalniuk testük és - ezzel párhuzamosan - személyiségük határait. Mivel a súlyosan és halmozottan fogyatékos tanulók számára a környezet eleinte a másik ember testi jelenlétéként élhető meg, a tágabb emberi, dologi és kulturális jelenségekre tagolódó világ számukra fokozatosan válik megismerhetővé.

Ezért a fejlesztő iskolai nevelés-oktatás során az egyes tartalmakat koncentrikusan, egymásra építve, egymásra vonatkoztatva és egymásból kifejtve kell tanítani úgy, hogy a gyermekek a tágabb környezet megismerése során mindig saját közvetlen tapasztalataikra és a már korábban megismert szűkebb környezetre támaszkodhassanak. Lehetővé kell tenni számukra az eltérő szenzoros modalitások (látás, hallás, tapintás, ízlelés, szaglás) közötti összefüggések megtapasztalását, illetve az ugyanazon modalitások által közvetített eltérő tartalmak elkülönítését. Szükséges, hogy megtanulják felismerni az életük különböző szinterein, eltérő időpontokban szerzett tapasztalataik közötti kapcsolatokat, az azonosságokat és különbözőségeket, valamint megtapasztalhassák az események ok-okozati összefüggéseit.

Az önrendelkezés elismerése:

Az a tény, hogy a súlyosan és halmozottan fogyatékos tanulók személyiségfejlődése jelentősen nehezített, és életük folyamán számos akadállyal kell megküzdeniük, nem változtat azon, hogy a növekedés és érés folyamatában megjelennek azok a szükségletek és igények, amelyek általában az egyes életszakaszok jellemzői. A tanulóknak a gyermek- és pubertáskort, az ifjú- és felnőttkort, végül az időskort jellemző tulajdonságok kibontakoztatásához segítségre van szükségük, hiszen számukra csak igen korlátozottan adóttak a változó életszakaszokkal fellépő szükségletek és igények kielégítéséhez szükséges képességek. Az önállósodás, az autonóm döntéshozatal, a szociális kapcsolatok kiszélesedése a tanulók emberi jogai közé tartoznak. Mivel a kiszolgáltatottság mértéke nem értelmezhető az önrendelkezésre való képesség mutatójaként, a lehető legszélesebb körben - a mindennapi élet helyzeteiben is - biztosítani kell a tanulók számára a választás és önálló döntéshozatal lehetőségét.

Testi és lelki egészség:

A testi és lelki egészség a személyes életminőség és jóllét egyik meghatározó eleme. A súlyosan és halmozottan fogyatékos emberek életében a károsodások komplex együttese, valamint ezek pszichofizikai hatásai alapvető módon befolyásolják az életvezetést és az életkilátásokat, hiszen a meglévő szükségletek kielégítésének eszköztára csak korlátozottan áll rendelkezésre. A súlyosan és halmozottan fogyatékos tanulók pedagógiájának - különösen a fejlesztő iskolai oktatás kezdetén - központi feladata az alapszükségletek kielégítése, a jó testi és lelki közérzet

Rákosszabai Baptista Gyülekezet
Virágoskert Gyógypedagógiai
Intézmény
Fejlesztő Nevelés-oktatást
Végző Iskola,
1173 Budapest, Újlak u. 106.
Tel.: +36 204658866

megteremtése, amelynek minden eleme az iskolai nevelés-oktatás alapvető, pedagógiai jelentőséggel bíró feladata is. Magában foglalja az elemi szükségletek kielégítését (a fejlesztési folyamatba épített ápolási és gondozási teendőket), a megfelelő testi és pszichés közérzet kialakulásának támogatását, az emberi alapszükségletek elismerését az élet minden területén. Hozzá tartozik e szükségletek megélését és differenciált kielégítését szolgáló alapfeltételek megteremtése, kielégítésük kommunikatív, pedagógiai és terápiás elősegítése, az önállóság és az egészséges életmódra nevelés feladatainak programba építése.

Információs és kommunikációs kultúra:

Az információs és kommunikációs technikák a súlyosan és halmozottan fogyatékos személyek életében és életvezetésében egyre nagyobb jelentőségre tesznek szert. A tanulóknak kommunikációjukban, a szabadidő eltöltése és a művelődés terén, valamint későbbi életük során egyaránt szükségük lehet a modern informatikai és számítástechnikai eszközökre, amelyeknek különösen nagy jelentőségük van az alternatív és augmentatív kommunikáció (a hiányzó kommunikációs készségek kompenzálása során) terén, a mindennapos helyzetekben való eligazodás, a személyi függetlenség és az önállóság biztosításában. Ezért különösen indokolt, hogy nevelés, oktatás, fejlesztés során kellő súlyt kapjon - a megfelelőképpen akadálymentesített, azaz hozzáférhetővé tett - informatikai és számítástechnikai eszközök megismerése, használata.

Egyetemes világ:

A súlyosan és halmozottan fogyatékos tanulók a világot mindenekelőtt testi tapasztalataikon keresztül ismerik meg. Ezért fejlesztésükben kitüntetett helyet foglal el a kommunikáció, a szociális interakció, a másik ember megértésének és önmaguk kifejezésének kölcsönösen egymásra épülő fejlesztése. Ennek során számos tanuló számára lehetségessé válhat, hogy a kultúra alapvető fontosságú értékeit, annak számukra közelségbe hozható részeit megismerjék és megértsek. A képzőművészeti alkotásokról, zeneművekről, irodalmi művekről szerezhető tapasztalatok a fejlesztő iskolai oktatás részét képezik. A súlyos és halmozott fogyatékos-ságból fakadóan különös jelentősége van az európai kultúra számukra talán legfontosabb elemének: az alapvető emberi és állampolgári jogok megismerésének és megértésének. Ennek az ismeretkörnek az elsajátítása előkészíti a tanulókat arra, hogy saját jogait a lehető legmagasabb fokon tudják képviselni és érvényesíteni.

8. A pedagógiai munkatervezése

A tervezés legfontosabb lépése a tanulók alapos megismerése, az egyes tanulók, illetve a tanulócsoport képességstruktúrájának pontos vizsgálata, feltérképezése. A megfigyelés és a diagnosztikus értékelés mindenesetben a pozitívumokra koncentrál, kiemeli a megmaradt, illetve a meglévő képességeket, funkciókat, ugyanakkor számba veszi a tanuló

Rákosszabai Baptista Gyülekezet
Virágoskert Gyógypedagógiai
Intézmény
Fejlesztő Nevelés-oktatást
Végző Iskola,
1173 Budapest, Újlak u. 106.
Tel.: +36 204658866

képességstruktúrájában található hiányosságokat, funkciózavarokat is. A hiányok, zavarok számbavétele a reális célkitűzések megfogalmazását kell, hogy segítse.

A pedagógiai diagnózis célja annak feltérképezése, hogy mit tud a tanuló és azt hogyan tudja, illetve melyek a személyes szükségletei. Nagyon fontos az alapos információk gyűjtése az anamnézis során: a tanuló iskolát megelőző életéről, szokásairól, családi vagy intézményes nevelésük során elért eredményeiről, esetleges kudarcairól.

A pedagógiai diagnosztika a súlyos-halmazott fogyatékkal élő tanulók esetében folyamat-diagnosztikát jelent: a korábbi életszakaszra vonatkozó információk megszerzése mellett 8-12 hetes megfigyelési időszakra kell elteltetnie ahhoz, hogy pontos információkat szerezzünk a gyermekről, képességeiről, készségeiről és attitűdjeiről az egyéni fejlesztési terv elkészítéséhez, az individualizált célok és feladatok meghatározáshoz, a pedagógiai és terápiás módszerek, eljárások kiválasztásához.

Különösen a csoportba, osztályba újonnan érkező tanuló esetében szükséges hosszabb megfigyelési időt szánni az egyéni tervezés előtt. A korábban már ismert tanuló esetében a következő évi egyéni nevelési-oktatási terv összeállítása előtt elegendő lehet rövidebb megfigyelési időszak a tanév kezdetén.

- ☐ A tanuló folyamat-diagnózisa alapján elkészített pedagógiai jellemzés a tanulóról szerzett tapasztalatokat, megfigyeléseket, esetleg teszteredményeket tartalmazza.
- ☐ A pedagógiai jellemzés az első megfigyelési időszak alkalmával a legrészletesebb, ez szolgál majd a félévi és év végi értékelés elkészítésének alapjául, mely a kiindulási helyzethez viszonyítva tartalmazza a változásokat.
- ☐ A pedagógiai jellemzést minden tanév kezdetén ki kell egészíteni, hogy a gyermek fejlődése következtében megváltozott kiindulási helyzet alapján kerüljön sor az adott tanévre vonatkozó célkitűzések meghatározására.
- ☐ A pedagógiai diagnózis és jellemzés szolgáltatják az alapot a hosszú távú célkitűzések megfogalmazásához.
- ☐ A hosszú távú tervezés komplex és általános célkitűzéseket tartalmaz alkalmazkodva a gyermek képességeihez, készségeihez, szükségleteihez, érdeklődéséhez.
- ☐ A hosszú távú célokat általában egy tanévre célszerű megadni, de az időintervallum gyermekenként változhat. A célok a gyermek fejlődése alapján módosíthatóak.
- ☐ Az egyéni fejlesztési terv a gyermek pedagógiai diagnózisának eredményeiből, az individuális célkitűzésekből, valamint az egyes tartalmi egységek megvalósítása során alkalmazandó speciális didaktikai-metodikai lépések konkrét megfogalmazásából áll.

Az egyéni fejlesztési terv szoros összhangban áll a csoport számára kidolgozott két év erejű tanmenettel, csupán a módszerek, eszközök tekintetében jelenek meg eltérések.

A tanmenet a nevelés tartalmait szem előtt tartva készül, a csoport tevékenységeit tartalmazza. Egy-egy tartalom megtartása legalább két egymást követő évben indokolt, az új elemek bevezetésekor a fokozatosság – egy-egy apró mozzanat cseréje a programban – szem előtt

Rákoscabai Baptista Gyülekezet
Virágoskert Gyógypedagógiai
Intézmény
Fejlesztő Nevelés-oktatást
Végző Iskola,
1173 Budapest, Újlak u. 106. -
Tel.: +36 204658866

tartása szükséges. A tanmenet tartalmazza az ünnepeket és az iskola által – de lehetőség szerint a szülők bevonásával – szervezett közös programokat (kirándulás, farsang, nyaralás, stb.)

A mindennapi fejlesztés során szem előtt tartandó pedagógiai elvek:

☐ A fejlesztés minden esetben játékosan, konkrét tapasztalatok, valósághű szemléltetés útján történjen.

☐ Az egyéni adottságok figyelembevétele, ennek megfelelően:

– egyénre szabott fejlesztési terv szerint történő fejlesztés biztosítása

– egyéni foglalkozások keretében és

– csoportban differenciáltan.

☐ Tanulásszervezési alapelv, hogy a csoportban a különböző fejlesztést végző pedagógusok száma a lehető legkevesebb legyen, mivel a személyes kötődések és a szoros team-munka (amely nagyobb létszám esetén neheztelt) fokozzák az eredményességet.

☐ Ugyancsak tanulásszervezési alapelv, s egyben az eredményesség feltétele, hogy a csoportos foglalkozások időtartama alatt az optimális fejlesztéshez szükséges számú pedagógus és asszisztens biztosítása elengedhetetlen (legalább 2 fő). Bizonyos esetekben (mozgásnevelés órán, étkezéskor, kirándulásokon) ennél több, akár a tanulók létszámával megegyező felnőtt jelenléte szükséges.

☐ A team-munka rendszeres és hatékony legyen.

☐ A szülőkkel való kapcsolattartás lehetőleg napi kapcsolatot, állandó információcserét jelentsen.

A csoportos foglalkozási tervek sajátosságai:

☐ adott csoportra íródott, minden gyermeket, egyénileg és közösen is figyelembe vesz

☐ a nevelés és fejlesztés kereteit adja meg

☐ elsősorban tartalmat és formát határoz meg

☐ a tanulóknak közösre épít és nem a különbözőre

☐ közös, általánosabb célokat határoz meg a gyermekkel folyó munkához

☐ teret hagy a differenciálásnak és az individualizációnak

Az egyéni fejlesztési tervek sajátosságai:

☐ adott tanulóra íródott

☐ a tanulóval folyó munka reális céljait és feladatait határozza meg

☐ e célok és feladatok részletes lebontását tartalmazza

Az tanmenet és az egyéni fejlesztési tervek alapján készül a **heti terv** vagy órarend. Kialakítását meghatározza a csoport napirendje, amelyben egyes tevékenységek – pl.: reggeli köszöntés, étkezések, a testápolás tevékenységei, pihenőidők – rendszeresen ismétlődnek. Mindez szükséges ahhoz, hogy a gyermek tájékozódási biztonságérzete kialakuljon, mindig tudják, hogy az egyes tevékenységek hogyan következnek egymás után. Az étkezések és a testi higiénia

Rákoscsabai Baptista Gyülekezet
Virágoskert Gyógypedagógiai
Intézmény
Fejlesztő Nevelés-oktatást
Végző Iskola,
1173 Budapest, Újlak u.-106.
Tel.: +36 204658866

tevékenységei is a fejlesztési időszak szerves részét képezik. A rendszeresen ismétlődő tevékenységek mellett a hét egyes napjain kerül sor a tematikus tervezés alapján kitűzött, különböző tartalmi egységek feldolgozására.

9. A tanítás és tanulás szervezeti keretei, formái.

A súlyos- halmozott fogyatékossgal élő tanulók fejlesztés, nevelése és oktatása során egyaránt teret kap a csoportközösségben, kiscsoportban, illetve egyénileg megvalósuló fejlesztés. A csoportban végzett nevelésre, oktatásra, fejlesztésre a tematikus egységek feldolgozása, a szociális kapcsolatok kialakítását segítő „reggeli körök”, valamint a szabadidős és kreatív foglalkozások (művészeti jellegű alkotó tevékenység, zene stb.) során nyílik alkalom. A csoportban végzett tevékenységek szükségesek a közösségi élmények átéléséhez, a közösséghez tartozás megéléséhez, a társakkal való együttműködés megtapasztalásához és gyakorlásához, azaz a szociális és érzelmi nevelés alapvető feladatainak megvalósításához. A csoportban és a csoportért végzett tevékenység az egyes tanulók kompetenciaérzését növeli.

A csoportos és egyéni foglalkoztatás az egyéni képesség- és készségfejlesztéskor indokolt, biztosítani kell azonban, hogy a tanulók egyénileg elsajátította képességeiket, készségeiket közösségi szituációban is kipróbálhassák, gyakorolhassák.

Az egyéni és csoportos fejlesztő foglalkozások nyújtanak lehetőséget arra, hogy speciális gyógypedagógiai és/vagy terápiás segítséget nyújtsunk a tanulóknak (pl.: beszéd – és kommunikációfejlesztés, mozgásnevelés, állatasszisztált terápiák, bazális stimuláció stb.)

A különböző terápiák alkalmazásának lehetősége a tanulók sajátos nevelési igényének, a terápiás ellátásokhoz szükséges meglévő, illetve igénybe vett szakembereknek is függvénye.

10. Az értékelés rendszere a fejlesztő iskolai oktatásban

Értékelni kell:

- ☐ a tanulók tudásának mennyiségi gyarapodását
- ☐ tudásuk minőségbeli jellemzőinek változását
- ☐ önmagukhoz mért fejlődésüket
- ☐ a tanulók attitűdjét az ismeretszerzés területén.

Folyamatosan értékelni kell a tanulók munkáját **szóban** és szimbólumokkal. Mindig a tanulóhoz, önmagához viszonyítottan értékelünk. A szöveges értékelés a tanév végén írásban történik.

Rákosszabai Baptista Gyülekezet
Virágoskert Gyógypedagógiai
Intézmény
Fejlesztő Nevelés-oktatást
Végző Iskola,
1173 Budapest, Újlak u. 106. •
Tel.: +36 204658866

11. Tankönyvrendelés

A fejlesztő nevelés-oktatásban tankönyveket nem használnak tanulóink, mert egyrészt képességeik és készségeik nem teszik lehetővé, másrészt pedig még nem készült számukra tankönyvcsalád. Helyette a 2011. évi CXCV törvény 96§ (6) bekezdés szerint a fejlesztő iskolai oktatáshoz szükséges könyvek, munkafüzetek, feladatlapok, digitális ismerethordozók is beszerezhetők tankönyv helyett, ha az iskolában a nevelő és oktató munkához részben vagy egészben nem alkalmaznak tankönyvet.

12. Az iskolában alkalmazott hátránykompenzációs elvek a halmozottan hátrányos helyzetű (HHH) tanulók körében.

Helyzetelemzés

Az intézmény tanulói létszámát tekintve a HHH tanulók aránya 10%, ami azt jelenti, hogy a 20 fős létszámból 2 HHH, az 1997. évi XXXI. törvény a gyermek védelméről és a gyámügyi igazgatásról értelmében RGYK –ben részesülnek.

Az egyéni fejlesztés és esélyteremtés céljai alapelvei

A fejlesztési területek, nevelési célok megvalósulásának, a kulcskompetenciák kialakításának egyik feltétele a célok szolgálatába állított pedagógiai folyamat. A differenciált fejlesztő nevelés-oktatás keretein belül a HHH tanulók megsegítése, felzárkóztatása, fejlesztése, ápolás-gondozásának megvalósulásához az alábbi szempontokat vesszük figyelembe:

- olyan szervezési megoldásokat kell előnyben részesíteni, amelyek előmozdítják a tanuló motivációinak, önszabályozó mechanizmusainak kialakítását, fejlesztését; érzelmi megsegítését.
- a fejlesztést úgy kell megszervezni, hogy a tanulók cselekvő módon vegyenek részt benne, előtérbe helyezve tevékenységüket, önállóságukat, kezdeményezéseiket, a törődésre és gondoskodásra való igényeiket.
- a fejlesztő nevelési-oktatási folyamat segítse elő a tanulók előzetes ismereteinek, igényeinek feltárását, adjon lehetőséget esetleges tévedéseik kiigazítására, a kommunikáció kialakítására a külvilággal.
- az iskolai fejlesztő nevelés-oktatás különböző szervezeti formáiban (a csoportfoglalkozásokon, a tanulók páros, részben vagy teljesen egyéni fejlesztésében, nevelésében-oktatásában) alkalmazni kell az együttműködő (kooperatív) fejlesztés technikáit és formáit;

Rákosszabai Baptista Gyülekezet
Virágoskert Gyógypedagógiai
Intézmény
Fejlesztő Nevelés-oktatást
Végző Iskola,
1173 Budapest, Újlak u. 106.
Tel.: +36 204658866

- vállalják a fejlesztő nevelés-oktatás egyik elvén és teendőjén a HHH tanulókhöz alkalmazkodó differenciálása feladatok kijelölésében, megoldásában, a szükséges gyógypedagógusi, konduktori, asszisztensi segítségben, fejlesztésben, ápolás-gondozásban;
- fejlesztés szervezésben támaszkodunk a gyógypedagógiai alapelvek és az Istentől kapott gondoskodás megerősítő hatására,
- a tanulók egyéni képességeinek fejlesztése érdekében alkalmazni kell a feladathoz illeszkedő gyógypedagógiai módszertani technikákat, illetve a keresztyén értékrend alapjaihoz igazodó szemléletet;
- gyógypedagógiai megoldásokat kell alkalmazni a HHH tanulók magatartási zavarainak, viselkedési anomáliáinak ellátásában;
- a tanfejlesztési folyamatok, az alkalmazott gyógypedagógiai módszerek, az ápolási-gondozási feladatok alkalmazkodjanak a tanulók fejlesztési igényeihez, támogassák a képességeik kibontakozását, környezetük megismerését, önállósági szükségletek fejlesztését és a szeretetre való nevelés elősegítését;
- különböző tanulásszervezési, gyógypedagógiai megoldásokkal az együttműködést és a tanulási esélyek egyenlőségét szolgáló szervezeti formákat kell kialakítani mind az iskolán kívüli és az iskolai fejlesztő nevelés-oktatás területein.
- a pozitív egymásra utaltság alapján haladva a tanuló szociális készségeit és társadalmi integrációjának elősegítését kell alkalmazni.

Kapcsolattartás

A HHH tanulók felzárkóztatása, differenciált fejlesztése, ápolása és gondozása tekintetében a kirendelt gyámokkal, illetve a tanulók lakóhelyeül szolgáló speciális nevelőotthonokkal törekedni kell a folyamatos kapcsolattartásra. A szoros együttműködés úgy a gondozókkal, ápolókkal és a bentlakásos intézményekkel segít az esélyteremtési célok megvalósításában.

13. A szülőkkel való együttműködés formái

A szülőkkel való együttműködésre az alábbi fórumok, események adnak lehetőséget:

- ☐ szülői értekezlet
- ☐ konzultáció a szülő és szakember között

Rákosszabai Baptista Gyülekezet
Virágoskert Gyógypedagógiai
Intézmény
Fejlesztő Nevelés-oktatást
Végző Iskola,
1173 Budapest, Újlak u. 106.
Tel.: +36 204658866

- ☐ nyílt nap
- ☐ szülőcsoport

A szülők a következő tevékenységekkel kapcsolódhatnak be a csoport munkájába:

- ☐ részvétel a csoport rendezvényein
- ☐ véleménynyilvánítás, tapasztalatok megosztása a pedagógiai programmal és egyéni fejlesztési tervvel kapcsolatban
- ☐ gyermekükkel kapcsolatos nevelési gondok megosztása, közös megoldások keresése

Rákosszabai Baptista Gyülekezet
Virágoskert Gyógypedagógiai
Intézmény
Fejlesztő Nevelés-oktatást
Végző Iskola,
1173 Budapest, Újlak u. 106.
Tel.: +36 204658866

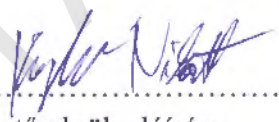
14. Legitimáció

Nyilatkozat nevelőtestületi elfogadás

A Rákosszabai Baptista Gyülekezet Virágoskert Gyógypedagógiai Intézmény Fejlesztő Nevelés-oktatást Végző Iskola nevelőtestülete képviselőjében és felhatalmazása alapján aláírással tanúsítom, hogy a nevelőtestület a Pedagógiai programot elfogadta.

Határozat száma: 3/2026 (VIII. 31.)

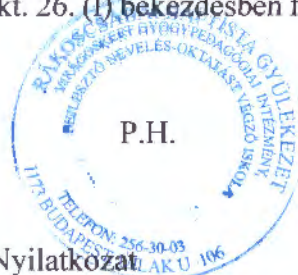
Budapest, 2025. augusztus 31.

.....
levezető elnök aláírása

Nyilatkozat igazgatói jóváhagyás

A Rákosszabai Baptista Gyülekezet Virágoskert Gyógypedagógiai Intézmény Fejlesztő Nevelés-oktatást Végző Iskola mb.igazgatója nyilatkozom, hogy az intézmény nevelőtestület által elkészített Pedagógiai programját a Nkt. 26. (1) bekezdésben foglaltak szerint jóváhagyom.

Budapest, 2026. augusztus 31.

.....
igazgató

Nyilatkozat fenntartói egyetértés

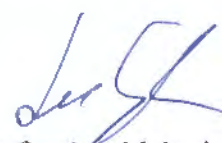
A fenntartó képviselőjében a Rákosszabai Baptista Gyülekezet Virágoskert Gyógypedagógiai Intézmény Fejlesztő Nevelés-oktatást Végző Iskola Pedagógiai Programjánál az Nkt. 26. (1) bek. alapján egyetértést gyakorolt.

Budapest, 2025. augusztus 31.
Hatálybalépés kelte: 2026.09.01.

.....

a fenntartó képviselőjében

a fenntartó képviselőjében